

TIVOLI VREDENBURG PROGRAMMEREN IN TIJDEN VAN POLARISATIE

Dit stuk is altijd werk in uitvoering en onderwerp van dialoog

Jeroen Bartelse, laatste update op 4 december 2024

TivoliVredenburg is een culturele organisatie waar dag in dag uit concerten, evenementen en debatten over actuele vraagstukken in de samenleving plaats vinden. We geven een podium aan uiteenlopende stemmen. En als de samenleving flink met elkaar in discussie is, dan is TivoliVredenburg een plek voor het vrije woord, artistieke expressie en dialoog.

Soms kan het flink knetteren. Meninge verschillen, groepen staan tegenover elkaar, conflicten en oorlogen kunnen leiden tot diepe verontwaardiging. Hoe gaan we hier als muziekpodium mee om? We lopen uiteenlopende vragen die hierover (kunnen) leven, groot en klein, in dit document langs. Over veel onderwerpen heeft TivoliVredenburg zich als organisatie de afgelopen jaren uitgesproken. Soms ligt een stellingname voor de hand, maar niet altijd is dat eenvoudig of bewegen we ons op (politiek) woelig terrein.

In dat geval is het belangrijk een goed gesprek te voeren met collega's binnen de organisatie, met stakeholders en andere (culturele) organisaties. Door meer stemmen te horen, ook als deze minder luid klinken of in de minderheid zijn, komen we tot een beter besluit. Daarom beginnen we deze Q & A met de vraag hoe we tot zulke keuzes of stellingnames komen.

1. Hoe komt TivoliVredenburg tot maatschappelijk of ethische keuzes?

Over verreweg de meeste onderwerpen komt een culturele organisatie als TivoliVredenburg tot besluiten gebaseerd op artistieke overwegingen: de strategische koers (Meerjarenplan), bedrijfsmatige kaders, wet- en regelgeving. Kortom alle min of meer voorspelbare argumenten waarmee organisaties werken. Maar zo nu en dan is er meer aan de hand. Dan raakt een onderwerp of keuze aan een onderstroom, een maatschappelijk gevoelig thema, een ethisch dilemma.

Zeker in een sterk gepolariseerd tijdsgewricht kan je, soms onbewust, voorbijgaan aan oprechte gevoelens en standpunten van publieksgroepen, medewerkers en artiesten. Hoe zorgen we ervoor dat we ook deze stemmen meenemen onze besluitvorming, ook als deze minder zichtbaar of hoorbaar zijn? Hoe organiseren we meerstemmigheid? Niet eenvoudig, maar met de volgende stappen willen we hieraan vormgeven.

- We werken aan een veilige inclusieve omgeving, waarin je kunt zijn wie je bent en waar het uitspreken van je mening wordt aangemoedigd.

- We hebben panels en werkgroepen die beleid en keuzes (kritisch) bevragen, meedenken en meesturen:
 - o Werkgroep Inclusie en Diversiteit bestaande uit pool van medewerkers aan wie de vraagstukken uit deze notitie worden voorgelegd
 - o Panels met vertegenwoordigers van verschillende bevolkingsgroepen in Utrecht (Arabisch panel, Turkse kring, jongerenpanel)
 - o Werkgroep Sociale Veiligheid
- Rol vertrouwenspersoon (*nieuw voornemen*): medewerkers kunnen anoniem melding maken van een 'ongehoord standpunt' bij een hiervoor aangewezen vertrouwenspersoon. Daarna gesprek over het aangedragen perspectief binnen afdeling en/of directie.

2. Welke afwegingen maakt TivoliVredenburg bij zijn programmering?

TivoliVredenburg komt onafhankelijk tot zijn programmering. Artistieke overwegingen zijn leidend bij de programmering, de keuze van inhoudelijke thema's is gedreven door de kernwaarden en programmalijnen zoals uiteengezet in ons Meerjarenplan.

Alle denkbare genres en muziekstijlen krijgen aandacht in onze programmering. Maatschappelijk engagement schalt door ons gebouw, met een kennis en debatprogramma dat inspeelt op actuele maatschappelijke onderwerpen. We schuwen de scherpte niet, proteststemmen mogen gehoord worden, gevestigde stemmen kunnen kritisch bevraagd worden.

3. Zijn er redenen om een artiest of band te weigeren?

Bij de keuze voor artiesten, orkesten of bands zijn culturele afkomst, nationaliteit, geloof, gender, seksuele oriëntatie of politieke voorkeur geen reden om af te zien van programmering. Of het nu Brian Eno is, een college over Palestijnse verzetsliteratuur, Catching Cultures Orchestra, de Russische rapper Noize MC, de Israëlische filosoof Yuval Harari, of een podcast van de Lesbische Liga. Zij allen krijgen een podium bij TivoliVredenburg.

Maar er zijn wel grenzen. Wij tolereren geen discriminatie, intimidatie, geweld of haat zaaien. Als artiest, spreker of crew zich hiermee inlaat dan kunnen wij afzien van programmering en mogelijk ook een optreden afgelasten (zie punt 4 voor een uitwerking van deze 'ondergrens').

Dat een artiest of spreker afkomstig is uit een land waarvan het regime zich schuldig maakt aan deze zaken, of aan inbreuk op mensenrechten en de internationale rechtsorde, is op zichzelf geen reden om af te zien van programmering. Kunstenaars, artiesten en wetenschappers zijn vaak degenen die een tegengeluid laten horen, staan op tegen onrecht of leggen de kiem van een maatschappelijke verandering. Hun muziek of stem kan mensen hoop geven of troost. Een culturele uitwisseling is bovendien vaak de eerstelijns verbinding tussen landen en regimes die tegenover elkaar staan.

We geloven niet dat het ‘cancelen’ van individuele artiesten of sprekers op grond van hun nationaliteit de wereld beter maakt.

Als een artiest of spreker zich echter openlijk schaart achter de wandaden van een regime dan krijgt deze geen plaats op ons podium. De beoordeling hiervan is lang niet altijd eenvoudig. Openlijk afstand nemen van een regime in je thuisland kan voor artiesten en sprekers een riskante daad zijn, met mogelijk represailles voor familie en vrienden. We proberen dit zo zorgvuldig mogelijk per situatie te beoordelen.

Bij het besluit om een optreden af te gelasten (of af te zien van programmering) spelen overigens ook andere veiligheidsoverwegingen een belangrijke rol. Zo’n besluit zal veelal in overleg ook met politie en veiligheidsautoriteiten gedaan worden.

4. Hoe gaat TivoliVredenburg om met ordeverstoringen, demonstraties of statements vanuit het publiek?

Mensen komen naar TivoliVredenburg voor een concert, evenement of om samen uit te gaan. We moedigen in de regel niet aan dat er (statements uit publiek) acties of demonstraties plaats vinden. Maar acties en demonstraties zijn gelukkig meestal vreedzaam en vriendelijk van karakter. Voor het goede verloop daarvan hebben een handreiking opgesteld, deze is hier te vinden ([bijlage](#)).

5. Neemt TivoliVredenburg stelling over maatschappelijke kwesties of conflicten?

We leven in een vrij land, waar de vrijheid van meningsuiting een groot goed is. Hier mag je je mening geven, ook als die afwijkt of kritisch is. Sterker nog, als cultureel podium zijn we bij uitstek een plek waar zulke uiteenlopende geluiden te horen zijn en (kritisch) bevraagd kunnen worden. We zien het als onze verantwoordelijkheid om een diversiteit aan meningen, stijlen en genres podium te geven en vinden het belangrijk dat medewerkers en artiesten zich veilig voelen om zich te uiten (zie punt 7).

Om die reden nemen we als organisatie alleen stelling over maatschappelijke kwesties die een ondergrens raken, namelijk bij:

- a) Discriminatie, intimidatie en haat zaaien. Voorbeelden hiervan is onze reactie op de Black Lives Matter beweging (protestborden op het pand, tentoonstelling).
- b) Geweld of vandalisme. Voorbeeld hiervan is het voorkomen van voetbalvandalisme bij concerten.
- c) Inbreuk op mensenrechten, de rechtstaat of internationale rechtsorde. Voorbeelden hiervan zijn de inval van Rusland in de Oekraïne en de oorlog van Israël in Gaza.
- d) Armoede, onrecht en menselijk leed. Voorbeelden hiervan is ons partnerschap met Vluchtelingenwerk Nederland of onze inspanningen om livemuziek beter toegankelijk te maken voor mensen met een kleine portemonnee
- e) Milieuvervuiling, natuurbehoud en dierenleed. Denk daarbij aan onze inspanningen op het gebied van duurzaamheid.

Nu is er een hoop leed in de wereld dat onder deze opsomming valt. Bij de keuze om ons als organisatie uit te spreken, of in actie te komen, kijken we naar onze rol en functie als culturele organisatie in de samenleving. Ook is de betrokkenheid van medewerkers of publiek met een kwestie of incident een belangrijke factor. Initiatieven (een project of actie) uit de organisatie zelf, of de bredere TiVre gemeenschap, geven een stellingname inhoud en geloofwaardigheid.

6. Hoe staat TivoliVredenburg in de discussie over islamofobie en antisemitisme?

TivoliVredenburg is tegen elke vorm van islamofobie en antisemitisme. Wij willen een veilige plek zijn voor bezoekers en artiesten uit alle bevolkingsgroepen. Via Kunsten '92 hebben wij ons aangesloten bij de oproep aan de Tweede Kamer en de regering om de culturele sector bij te staan om zo'n veilige plek te blijven en ons te helpen bij de bestrijding van elke vorm van intimidatie en geweld tegen bevolkingsgroepen. Dit is het statement van de voorzitters van Kunsten '92, Jeroen Bartelse en Anne Breure daarover (maart 2024):

“Het intimideren van artiesten, kunstenaars, publiek en medewerkers op grond van een Joodse of Islamitische achtergrond is onacceptabel. Net als het intimideren en discrimineren van andere groepen. Alle groepen.

Dag in dag uit zijn er voorstellingen en tentoonstellingen over actuele vragen in de samenleving. De culturele sector geeft een podium aan uiteenlopende stemmen. Als de samenleving flink met elkaar in discussie is, dan zijn onze huizen plaatsen van het vrije woord, artistieke expressie en dialoog.

Die vrijplaatsen moeten veilig zijn. En dat vraagt soms het uiterste van culturele organisaties en de mensen die daar werken. Want elke week zijn er indringende voorstellingen, hartstochtelijke muziek, knetterende debatten. Zo nu en dan ook demonstraties en statements. Waar mensen samenkomen en uitgaan, daar gebeurt van alles. Meestal mooi, ontroerend, inspirerend, confronterend. Soms ook lelijk en onacceptabel. Bij discriminatie, intimidatie en geweld trekken wij de grens, dat hebben we altijd gedaan en dat blijven we doen.”

7. Hoe kijkt TivoliVredenburg naar de oorlog in Palestina?

In de oorlog tussen Israël en Hamas komen nog steeds dagelijks mensen om in Palestina. Vele onschuldige slachtoffers van een onbarmhartige strijd, met een schrijnend gebrek aan politieke daadkracht om het geweld te stoppen.

TivoliVredenburg vindt dat de staat Israël en Hamas zich schuldig maken aan wandaden. Daaronder leiden miljoenen onschuldige burgers, Palestijnen en Israëliërs. Wij staan achter de oproepen tot een onmiddellijk en permanent staakt het vuren en het stoppen van de genocide in Palestina en Libanon, het toelaten van humanitair hulp en het vrijlaten van alle gijzelaars. We leven mee met burgers en slachtoffers van beide kanten en we willen er zijn voor collega's met familie en vrienden die getroffen worden door geweld, zowel aan Palestijnse als Israëliëse kant.

8. Doet TivoliVredenburg mee aan humanitaire acties?

Ja. Er worden dichtbij en ver weg mensen getroffen door natuurrampen, oorlogsgeweld, armoede of conflicten. Wanneer de TiVre gemeenschap daarmee begaan is, dan doen we mee aan een actie, zamelen geld in of organiseren een benefiet – ofwel we maken het mogelijk dat organisaties dat bij ons in huis doen. Voorbeelden hiervan zijn de tentoonstelling over Black Lives Matter, de acties rond het oorlogsgeweld in Oekraïne, de fundraiser voor slachtoffers van de aardbeving in Turkije en Syrië.

Structureel hebben we ons verbonden aan Vluchtelingenwerk Nederland en werken we samen met verschillende maatschappelijke organisaties in Utrecht die opkomen voor mensen in een sociaal, financieel of fysiek kwetsbare positie.

9. Hoe gaat TivoliVredenburg om met partnerschappen en samenwerking met andere partijen?

TivoliVredenburg werkt samen met vele maatschappelijke en culturele organisaties en met een keur aan bedrijven. Deze samenwerkingen verbreden onze horizon, brengen ons in contact met verschillende publieksgroepen en belangen in de samenleving en geven ons nieuwe ideeën en impulsen. Via onze partnerschappen verdiepen we de samenwerking met organisaties rond inhoudelijke maatschappelijke, sociale of culturele thema's.

Bij het wel of niet aangaan van samenwerking of partnerschap houden we de criteria genoemd onder punt 4 aan als leidraad. We stellen ons de volgende vragen:

- Neemt de organisatie afstand van elke vorm van discriminatie, intimidatie, geweld en haat zaaien?
- Is de organisatie of het bedrijf schoon van institutionele banden met regimes die de internationale rechtsorde overtreden?
- Spant de organisatie zich in voor een duurzame en sociale samenleving (sustainable development goals, SDGs)?

Het liefst willen we deze vragen voluit met 'ja' kunnen beantwoorden. Maar ook hier geldt dat de beoordeling ervan lang niet altijd eenvoudig is. Vooral op het laatste punt loopt de mate waarin en de wijze waarop een organisatie zich inspant sterk uiteen. Bij twijfel gaan we het gesprek in de organisatie met elkaar aan.

Politieke partijen zijn een aparte categorie als het gaat om samenwerking. Als kennis- en debatpodium programmeren we talrijke bijeenkomsten waar politici van rechts tot links het woord krijgen om maatschappelijke kwesties te bespreken en elkaar kritisch te bevragen. Ook programmeren we dikwijls events rond de verkiezingen. Zelf politiek kleur kiezen doen we niet. Om die reden verhuren we onze zalen niet aan partijpolitieke bijeenkomsten. Zo voorkomen we dat we (de schijn van) financiële verstrengeling en straalt zo'n bijeenkomst niet ongewild partijdig af op TivoliVredenburg.

10. Hoe gaat TivoliVredenburg om met de dreiging van terreur

Helaas is de dreiging van terreur nog steeds aanwezig. Bataclan staat op ons netvlies. Maar ook recente aanslag in een theater in Moskou. TivoliVredenburg volgt de berichtgeving en aanbevelingen van de Nationale Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) op de voet. Voor Nederland geldt op dit moment al het hoge dreigingsniveau terrorisme 4. Via deze link kan je nalezen wat dat betekent: <https://www.nctv.nl/onderwerpen/dtn>

Waakzaamheid is dus geboden. TivoliVredenburg staat daarom voortdurend in contact met politie, de gemeente Utrecht en nationale autoriteiten (OCW, NCTV) en we nemen extra (zichtbare en onzichtbare) veiligheidsmaatregelen als dat nodig is.

TivoliVredenburg heeft een Crisismanagement Team (CMT) dat inmiddels behoorlijk veel ervaring heeft opgedaan met incidenten, rampen en ongeregelheden. Jaarlijks oefent het CMT met verschillende scenario's.